

Bulletin 1999, 5 Boekhoudverordening Orde van Advocaten (OvA)
Bulletin 1999, 5 PIV-werkgroep Medische Aspecten (Bewerkt door Mr. H.C. Voers, AMEV)
Bulletin 1999, 5 Impressie van de PIV/SRO-studiedag Geestelijk Letsel d.d. 5 mei 1999
Bulletin 1999, 5 PIV mini-symposium op 2 juni 1999, een tevreden terugblik (Bewerkt door Mr. C. Diamantis, Goudse Verzekeringen)
Bulletin 1999, 5 PIV/Deelnemersvergadering d.d. 23 juni 1999 (Bewerkt door Mevr. mr. R.J.S. Ansenk, projectleider PIV)
Bulletin 1999, 5 Overzicht ongepubliceerde jurisprudentie (Bewerkt door Mr. A.J. Schoonen, ACHMEA Personenschade/Mr. G. Wassink, Interpolis Schade N.V)
Bulletin 1999, 5 Uitvoering WAO-convenant bijna op de rails (Bewerkt door Mr. F.Th. Kremer, directeur PIV)
Bulletin 1999, 5 Pocket over personenschade (Bewerkt door Mr. F.Th. Kremer, directeur PIV)
Bulletin 1999, 5 Uit de Nieuwsgroepen
Bulletin 1999, 5 Actualiteiten (Bewerkt door Mr. F.Th. Kremer, Directeur Stichting PIV)

Bulletin 1999, 5 Boekhoudverordening Orde van Advocaten (OvA)

Een pleidooi voor rechtstreekse betaling aan slachtoffers

Inleiding

Met ingang van 1 april 1999 is een nieuwe boekhoudverordening van de OvA van kracht geworden. De Algemene Raad (AR) van de OvA is tot wijziging van de verordening gekomen na een aantal incidenten met onder de advocaat gestorte derdengelden.

Het meest spraakmakende incident was het faillissement van het kantoor van mr. B. te Amsterdam, waarbij grote sommen geld van de cliënten van het kantoor waren verduisterd. Als gevolg hiervan werden niet alleen de cliënten gedupeerd, maar ook verzekeraars. In sommige gevallen bleek dat de verzekeraar niet bevrijdend had betaald aan de advocaat, met als gevolg dat, al dan niet op morele gronden, reeds betaalde voorschotten of slotuitkeringen opnieuw moesten worden betaald.

Naast faillissementen vormen ook incidenten met het achterhouden of niet tijdig doorbetalen van voorschotten een bron van zorg voor de AR.

De hierboven genoemde incidenten en de nieuwe Boekhoudverordening zijn onderwerp van gesprek geweest in de Raad van Advies (Raad) van het PIV op 8 april 1999. De Raad signaleert dat er in toenemende mate zorg is ontstaan over de 'veiligheid' van substantiële bedragen die ten behoeve van een slachtoffer worden overgemaakt op rekeningen van belangenbehartigers. Met enige regelmaat worden verzekeraars geconfronteerd met belangenbehartigers die voorschotbetalingen niet, of niet volledig doorbetalen aan hun cliënten. Het uitblijven van voorschotbetalingen zal bij slachtoffers negatief worden beleefd en het regelingsklimaat ongunstig beïnvloeden.

Voor advocaten gelden gedragsregels en bestaat toezicht op de naleving hiervan door de OvA. Bij andere belangenbehartigers ontbreken deze waarborgen. In de praktijk wordt echter slechts zelden om een betalingsvolmacht gevraagd aan de belangenbehartiger, alvorens bedragen worden overgemaakt op zijn rekening. Door niet na te gaan of de belangenbehartiger wel bevoegd is gelden te ontvangen voor zijn cliënt, loopt de verzekeraar het risico dat ten opzichte van het slachtoffer niet bevrijdend wordt betaald.

Rechtstreek betalen aan de belanghebbende

De Raad is unaniem van mening dat aan alle verzekeraars het advies dient te worden gegeven alle betalingen, dus voorschotten en eindbetalingen, zoveel als mogelijk rechtstreeks te verrichten aan de benadeelde. Daarbij is niet van belang wie optreedt als belangenbehartiger van de benadeelde.

Betalingen aan de belangenbehartiger zouden slechts in uitzonderingsgevallen moeten plaatsvinden. De belangenbehartiger dient gemotiveerd aan te geven dat van een dergelijke uitzonderingssituatie sprake is. Hierbij valt bijv. te denken aan een situatie waarin een bedrag bestemd is voor meerdere partijen, dan wel de situatie waarin de benadeelde handelingsonbekwaam is.

De boekhoudverordening

Het rechtstreeks betalen aan de belanghebbende is geheel in overeenstemming met het doel en de strekking van de nieuwe Boekhoudverordening. In de nieuwe Boekhoudverordening is het advocaten niet langer toegestaan derdengelden op de eigen rekening te laten overmaken. Iedere advocaat is verplicht een stichting voor het beheer van derdengelden op te richten, zodat een van de advocatenpraktijk onderscheiden rechtspersoon belast is met het beheer van de derdengelden. Zo kan worden voorkomen dat bij faillissement van de advocaat de derdengelden in de boedel vallen en de belanghebbende wordt gedupeerd.

Weliswaar voorziet de huidige regeling ook al in de mogelijkheid substantiële bedragen van derden te storten op de rekening van een Stichting Derdengelden, maar in de nieuwe verordening worden de regels aanzienlijk verscherpt.

In art. 3 van de Boekhoudverordening 1998 wordt de advocaat verplicht er op toe te zien dat derdengelden niet naar hem, maar rechtstreeks naar de belanghebbende worden overgemaakt.

Het is weliswaar ook toegestaan de gelden over te laten maken naar een rekening van een Stichting Derdengelden, maar de advocaat is in dat geval verplicht bedragen, die hierop worden gestort, over te maken aan de rechthebbende, 'zodra de mogelijkheid zich voordoet'.

Uit de toelichting blijkt dat de AR met de nieuwe verordening heeft beoogd betalende partijen te stimuleren hun betalingsgedrag te wijzigen en uit eigen beweging rechtstreeks te gaan overmaken op de rekening van de rechthebbende. Slechts in die situaties, waarin een belemmering bestaat voor het overmaken van gelden aan de rechthebbende, kan ook worden overgemaakt aan de Stichting Derdengelden van de advocaat.

Betalingsvolmacht

Een door de cliënt ondertekende verklaring, waarin deze de belangenbehartiger machtigt de schadepenningen te innen, zou aan het bovenstaande niet mogen afdoen. In ieder geval lijkt een advocaat, die met een dergelijke machtiging komt, in strijd te handelen met de regels van zijn eigen beroepsgroep (tenzij hij kan aantonen dat sprake is van een uitzonderingssituatie). Voor de overige belangenbehartigers geldt dat dan tenminste moet blijken dat de cliënt is gewezen op de mogelijke consequenties van het verstrekken van een dergelijke machtiging. Een zichzelf respecterende belangenbehartiger - niet zijnde advocaat - zou het echter sieren, indien hij zichzelf zoveel als mogelijk dezelfde gedragsregels oplegt als de advocatuur.

Resumerend

De Raad adviseert verzekeraars in principe rechtstreeks aan de benadeelde te betalen, tenzij deze een volmacht heeft verstrekt aan de belangenbehartiger dergelijke betalingen te ontvangen. Belangenbehartigers zouden dit laatste tot uitzonderingen dienen te beperken. Het PIV hoopt met bovenstaand advies te bewerkstelligen dat verzekeraars een bijdrage leveren aan een transparante schaderegeling. Het kan gewoonweg niet zo zijn dat gelden, welke de verzekeraar beschikbaar stelt ter compensatie van de ontstane personenschade, de rechthebbende niet bereiken!

Mr. H.J. den Hollander (Stad Rotterdam)/Mr. F.J. Keij (Delta Lloyd)

Bulletin 1999, 5 PIV-werkgroep Medische Aspecten (Bewerkt door Mr. H.C. Voers, AMEV)

Samenstelling werkgroep

Recentelijk is de permanente PIV-werkgroep Medische Aspecten van start gegaan.

Deze werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van in het PIV deelnemende (aansprakelijkheids)verzekeraars, vier geneeskundig adviseurs (H. Hoencamp, A.J. de Jong, B.E.M.M. Regout en A.E. Schröder) en vijf deskundigen op het gebied van de regeling van personenschade (P.J.M. Houben (Interpolis), mevr. E.A. van Leeuwen (AMEV), J.L.M. Misana (lid Raad van Advies Stichting PIV), A.J. Schoonen (ACHMEA Personenschade) en H.C.Voers (AMEV, voorzitter)).

Doel werkgroep

Naast advisering van in het PIV deelnemende verzekeraars op het terrein van de medische aspecten, is het doel van de werkgroep het leveren van een bijdrage aan verbetering van het medisch traject als onderdeel van het schaderegelingsproces. Het gaat daarbij onder meer om vraagstukken als:

de manier medische gegevens kunnen worden verzameld;

de privacy van de gelaedeerde;

de bejegening van de gelaedeerde;

het arrangeren van een expertiserend onderzoek (wanneer is een dergelijk onderzoek geïndiceerd, de keuze van de expertiserend geneeskundige, de vraagstelling, binnen welke termijn moet worden gerapporteerd en het stellen van nadere vragen aan de expertiserend geneeskundige); en

de rol van de geneeskundig adviseur van de aansprakelijkheidsverzekeraar en de geneeskundig adviseur van de gelaedeerde daarbij.

Verder zal de werkgroep zich verdiepen in de WGBO-problematiek. Het is bekend dat de WGBO (Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomsten) met betrekking tot de curatieve sector is ingegaan in 1995, maar een uitgestelde werking kent voor verzekeraars. De termijn loopt echter per 1 april 2000 af. Thans is nog onvoldoende bekend wat de invloed van de WGBO is en na 1 april 2000 zal worden voor aansprakelijkheidsverzekeraars.

Geestelijk letsel

Mogelijk kan de zin en de betekenis van de PIV-werkgroep Medische Aspecten voor de dagelijkse praktijk duidelijk worden gemaakt aan de hand van het volgende.

Tijdens de PIV/SRO-studiedag d.d. 5 mei 1999 te Amersfoort (zie elders in deze uitgave), waar het onderwerp 'geestelijk letsel' uitputtend is behandeld, zijn door twee psychiaters inleidingen gehouden. De leden van de werkgroep Medische Aspecten, die aan deze studiedag hebben deelgenomen, waren na afloop unaniem van mening dat getracht moet worden voor schadebehandelaars te komen tot een handleiding voor psychiatrische expertises (o.a. wanneer een dergelijke expertise zinvol is, het tijdstip voor een expertiserend onderzoek en de vraagstelling). De werkgroep heeft het verzorgen van een handleiding in haar programma opgenomen.

U zult zeker nog wel van de werkgroep Medische Aspecten horen en zien!

Bulletin 1999, 5 Impressie van de PIV/SRO-studiedag Geestelijk Letsel d.d. 5 mei 1999

Inleiding

'Gewapend' met de geheel herschreven PIV/SRO-syllabus over het onderwerp geestelijk letsel meldden zich tussen negen uur en half tien een zestigtal deelnemers - van rijp tot groen - op de inmiddels vertrouwde locatie, de Tulip Inn te Amersfoort.

Mogelijk was een aantal van hen gekomen in de verwachting van hun angst voor het fenomeen geestelijk letsel te worden bevrijd, hetgeen de door de organisatie gekozen datum een extra dimensie gaf.

Naast het normale deelnemersveld telde het gezelschap ditmaal maar liefst negen medici, de psychiaters dr. J.B. Bakker en prof. G.F. Koerselman en zeven geneeskundig adviseurs, de laatstgenoemden in dienst van c.q. werkzaam voor aansprakelijkheidsverzekeraars.

De medische kant

In de ochtend hielden de psychiaters elk een inleiding.

De rode draad in hun betoog kan wellicht het beste als volgt worden verwoord: 'Hoe scheiden we het kaf van het koren?' Anders gezegd: 'Kan de aanwezigheid van geestelijk letsel (al dan niet gepaard gaand met lichamelijk letsel) met voldoende zekerheid worden vastgesteld?

Wij kregen te horen dat daarvoor een aantal instrumenten bestaat, waarvan het Amerikaanse DSM-IV-systeem momenteel het meest wordt gehanteerd.

De in de praktijk meest voorkomende vorm van geestelijk letsel is het post-traumatisch stress-syndroom (PTSS), zoals dat vanaf het begin van de jaren tachtig bij veteranen uit de Vietnam-oorlog werd aangetroffen.

Op basis van het DSM-systeem kan weliswaar de aanwezigheid van PTSS worden gediagnostiseerd, maar DSM zegt niets over de oorzaak van het syndroom.

Daarom is - aldus de inleiders - in psychiatrische rapportages steeds een aanvullend betoog nodig om gebeurtenis en PTSS als oorzaak en gevolg te kunnen duiden.

Een dergelijk betoog moet door ons kritisch worden beoordeeld op aspecten als consistentie e.d.

Redeneringen in de trant van: het was er vóór de gebeurtenis niet en erna wél (post, ergo propter) zijn bepaald onvoldoende.

In dit kader werd de opmerking geplaatst dat psychiatrische rapporten op dit punt vaak niet zorgvuldig zijn.

Nog een aantal significante opmerkingen van de inleiders:

aan een geestelijk letsel moet steeds een traumatische gebeurtenis zijn voorafgegaan, waarbij het niet nodig is dat de betrokkene daarbij zelf gewond is geraakt;

het begrip 'geestelijk' is betrekkelijk: het zit 'tussen de oren';

de prognose is sterk afhankelijk van het antwoord op de vraag hoe het vermogen om te kunnen gaan met tegenslagen ('coping') is ontwikkeld;

het verdient aanbeveling om in een vroeg stadium - bijv. door de schaderegelaar - te checken hoe het slachtoffer in het verleden met setbacks is omgegaan en hoe het zelfgevoel is; het verdient in datzelfde stadium eveneens aanbeveling de biografie en ziektegeschiedenis te laten vastleggen;

omdat PTSS in veel gevallen spontaan - dus zonder behandeling - geneest, is behandeling binnen één jaar na de gebeurtenis niet echt zinvol;

wèl is snelle behandeling gewenst, wanneer zich - naast PTSS - kort na de gebeurtenis een depressie ontwikkelt; de ervaring leert namelijk dat door behandeling van de depressie ook het PTSS vermindert.

De juridische kant

Na de lunch leidde mr. F.J. Keij het gezelschap aan de hand van een aantal zeer goede sheets op bekwame wijze door het met voetangels en klemmen bezaaide terrein van het fenomeen geestelijk letsel. Daarbij maakte hij een aantal behartigenswaardige opmerkingen, waarvan ik er hier een aantal vermeld:

laat dit soort schaden behandelen door uw meest ervaren schadebehandelaars;

bij geestelijk letsel gaat het niet - zoals nog wel eens wordt gedacht - alleen om vergoeding van immateriële schade;

blijf steeds binnen de kaders van het - door de inleider als gesloten gekenschetste - wettelijk systeem van schadevergoeding (art. 6:95 BW);

de causaliteitsvraag dient te worden beantwoord aan de hand van de normale criteria;

het is heel gevaarlijk causaliteit te ontkennen zonder dat een medische expertise heeft plaatsgevonden;

leidt uit het feit, dat betrokkene zich niet onder psychiatrische behandeling heeft gesteld, niet automatisch af dat het allemaal wel meevalt: de stoornis kan immers ook zodanig ernstig zijn, dat hij zich dat helemaal niet meer realiseert;

toets de vordering van betrokkene steeds aan het in art. 6:163 neergelegde relativiteitsvereiste; met andere woorden: heeft de schadeveroorzaker (ook) jegens deze benadeelde onrechtmatig gehandeld?

Groepsdiscussie

Na de inleidingen ging het gezelschap - zowel 's morgens als 's middags - zoals gebruikelijk in zeven groepen uiteen met de opdracht aan de hand van twee samen met de syllabus meegezonden casusposities, namelijk 'De restaurateur' en 'De afvalsorteerder'(*1), te discussiëren over de (on)wenselijkheid van een psychiatrische expertise in de beide geschetste gevallen.

De opdracht omvatte mede het opstellen van een concept-opdrachtbrief voor een dergelijke expertise en het geven van een antwoord op de vraag welke stukken dienen te worden meegezonden.

In iedere discussiegroep was een geneeskundig adviseur geplaatst om te bewerkstelligen dat het medisch-technische aspect voldoende aandacht zou krijgen.

De vraagstelling was in de middag - toen 'De afvalsorteerder' werd behandeld - in zoverre gewijzigd ten opzichte van die bij 'De restaurateur', dat - in plaats van de vraag welke gegevens aan de psychiater dienen te worden meegestuurd - gevraagd werd aan te geven welke gegevens door de expertiserend psychiater dienen te worden verzameld teneinde de vragen van de geneeskundig adviseur adequaat te kunnen beantwoorden.

Rapportage en plenaire behandeling

Ochtend en middag werden besloten met rapportage vanuit de zeven groepen, een samenvatting door één der leden van het forum en plenaire discussie.

Van dit onderdeel van de dag wordt een uitgebreid verslag vervaardigd, hetgeen te zijner tijd voor PIV-deelnemers via de PIV-Infosite beschikbaar komt.

Een belangrijke vraag in de plenaire discussies was of voor een psychiatrische expertise de door de GAV ontwikkelde standaard-vraagstelling bruikbaar is.

Een evident voordeel van het hanteren van die vraagstelling is dat deze in overleg met belangenbehartigers is totstandgekomen.

Indien wij daarvan in het geval van een expertise-verzoek aan een psychiater afwijken, levert dat in een aantal gevallen zeker kritische vragen en opmerkingen van belangenbehartigers op, en daarmee automatisch aanzienlijke vertraging van het schaderegelingsproces.

Conclusie/aanbeveling

Een oplossing zou kunnen zijn het ontwerpen van een standaard-vraagstelling speciaal voor psychiatrische expertises.

Een dergelijke standaard zou het beste wederom in overleg met belangenbehartigers tot stand moeten komen.

Indien dat zou kunnen worden bereikt, is alleen al daarmee het nut van deze studiedag bewezen en geldt tevens dat zij, die de studiedag niet hebben bijgewoond, iets hebben gemist.

Dat gevoel zal hopelijk voor hen aanleiding zijn de volgende studiedag - die op 10 november 1999 zal plaatsvinden en zal handelen over de onderwerpen buitengerechtelijke kosten, huishoudelijke arbeid, zelfwerkzaamheid en verhoogde economische kwetsbaarheid - wél bij te wonen c.q. zich daarvoor alsnog bij SVV in te schrijven.

(Mr. G. Wassink, Interpolis)

Bulletin 1999, 5 PIV mini-symposium op 2 juni 1999, een tevreden terugblik (Bewerkt door Mr. C. Diamantis, Goudse Verzekeringen)

De acht verzekeraars AXA, Elvia, Generali, De Goudse, Guardian, Hooge Huys, Levob en de Noordhollandsche van 1816 voeren regelmatig overleg over aansprakelijkheid en letselschade. Dankzij het PIV konden hun letselschaderegelaars een leerzaam symposium konden bijwonen. In de toekomst zal het PIV middels mini-symposia regelmatig actuele onderwerpen onder de aandacht brengen.

De volle zaal van het Diemense hoofdkantoor van Generali was al een teken van de getoonde grote interesse. De Rolling Stones hadden met hun concert in Groningen niets van de geplande opkomst kunnen wegkapen. En dat was, gelet op het niveau van de sprekers (prof.mr. T. Hartlief, J.L.M. Misana, mr. R.Ph. Elzas en mr. F.Th. Kremer), eigenlijk niet zo verwonderlijk. De zaal luisterde dan ook gespannen toe.

Hartlief besprak geanimeerd de recente jurisprudentie op het gebied van werkgeversaansprakelijkheid, de reikwijdte van art. 7:658 BW en het nieuwe lid 4 dat de aansprakelijkheid aanzienlijk kan uitbreiden.

Misana ging met name in op psychisch letsel, invloeden van het buitenland op de hoogte van het smartengeld en de eventuele invloed van de invoering van de Euro daarop.

Elzas legde vervolgens uit waaraan men dient te denken, indien sprake is van een mogelijke verjaring, bij de wettelijke rente en rekende uitgebreid voor hoe een overlijdensschade er in verschillende situaties uit kan zien.

Dagvoorzitter mr. F.Th. Kremer besloot het symposium met een bespreking over smartengeld, regres en de buitengerechtelijke kosten, en dankte Generali zeer terecht voor de royale en gastvrije ontvangst.

Bulletin 1999, 5 PIV/Deelnemersvergadering d.d. 23 juni 1999 (Bewerkt door Mevr. mr. R.J.S. Ansenk, projectleider PIV)

Het piv na 1 jaar

Op woensdag 23 juni 1999 vond de eerste deelnemersvergadering van het PIV plaats. De bijeenkomst werd door zo'n 70 belangstellenden bijgewoond.

Na een welkomstwoord van mr. F.Th. Kremer (directeur PIV), waarin hij zijn dank uitte voor het vertrouwen van de deelnemers en de inzet van alle betrokkenen, gaf hij een overzicht van alle huidige en toekomstige activiteiten van het PIV.

Hierna was er gelegenheid tot het stellen van vragen.

R.A.H. Kramer (Sterpolis) vroeg of er wat alerter gereageerd kan worden op vragen op de Infosite. Kremer antwoordde dat de nieuwsgroepen tot nu toe in een pilot-fase verkeerden, maar dat dit punt grote aandacht zal hebben.

Mr. R.D. Crommelin (Delta Lloyd) vroeg zich af hoe het PIV omgaat met de door de klanten voorgelegde vragen c.q. klachten en hoe het PIV zich als instituut hierdoor laat sturen.

Kremer merkte op dat het PIV de deelnemers voorziet van informatie en dat de deelnemers onderling informatie uitwisselen. Uit de vragen en informatie blijkt wat van het PIV wordt verwacht, waar de problemen liggen en waarnaar onderzoek dient te worden verricht.

De volgende spreker, mr. W.S. de Vries (voorzitter projectgroep Kosten Buiten Rechte (KBR)), bracht de deelnemers op de hoogte van het project KBR.

De discussie met belangenbehartigers over de vaststelling van buitengerechtelijke kosten is reeds een lang voorkomend probleem. Zes verzekeraars en één expertisebureau (Cunningham Boschman) hebben het initiatief genomen dit probleem aan te pakken. Behoeft bestaat aan standaardisering van redelijke kosten. Op verzoek van Cunningham Boschman heeft Ernst & Young bij de deelnemende maatschappijen een haalbaarheidsonderzoek gedaan voor een onderzoek over de vraag of er een verband bestaat tussen de omvang van de schade en de hoogte van de buitengerechtelijke kosten. Het geconstateerde verband kan in een staffel worden weergegeven. De voorlopige uitslag van het onderzoek was voldoende reden voor het PIV het project te adopteren.

De toekomstige activiteiten van de werkgroep zullen bestaan uit het opzetten van een pilot met een aantal belangenbehartigers, welke door een startbijeenkomst zal worden voorafgegaan.

PIV-Kennissysteem

Na de pauze friste mevrouw mr. R.J.S. Ansenk (projectleider PIV-Kennissysteem) de geheugens op door uit te leggen uit welke vier schillen het PIV-Kennissysteem bestaat. Daarnaast bracht zij de deelnemers op de hoogte van de huidige en toekomstige activiteiten van de projectgroep PIV-Kennissysteem.

C. Visser (projectgroep PIV-Kennissysteem) toonde als moderator van de Infosite de mogelijkheden van het PIV-Kennissysteem door een demonstratie te geven van de vernieuwde PIV-Infosite, de openbare Website en de PAV/CD-rom.

Smartengeld

Als hoogtepunt van de middag vertelde mr. S.D. Lindenbergh de deelnemers over de recente ontwikkelingen op het gebied van smartengeld.

Spreker ging in op de vraag, wanneer recht op smartengeld bestaat.

Vervolgens sprak hij over de problematiek van de affectieschade. Deze is uitgesloten in het stelsel van art. 6:107 en 108 BW op grond van de limitatieve en exclusieve strekking. Spreker vermeldde daarbij dat de rechtspraak worstelt met de vraag of ook degene, die smart heeft van het lichamelijk of geestelijk letsel van een ander, daaronder kan worden geplaatst.

Lindenbergh stelde voor een lijn in deze problematiek aan te brengen door onderscheid te maken tussen schrik- en affectieschade:

schrikschade wordt geleden door de geschrokkenene die zelf in gevaar heeft verkeerd; en

affectieschade wordt geleden door de nabestaanden bij overlijden of ernstige verwonding.

Mits de kring van gerechtigden beperkt blijft en het een vast bedrag betreft, pleit spreker voor een wettelijke regeling hiervan.

Tenslotte ging Lindenbergh nog in op de omvang van smartengeld en vergeleek daarvan het plafond in verschillende Europese landen onderling onder invloed van de Euro.

Slot

De heer drs. A.H.A. Hoevenaars (voorzitter PIV) dankte tot slot nogmaals alle betrokkenen en met name de leden van het Bestuur en de Raad van Advies voor hun inzet en de sprekers voor hun bijdrage aan deze middag.

De geslaagde middag werd afgesloten met een borrel.

Bulletin 1999, 5 Overzicht ongepubliceerde jurisprudentie (Bewerkt door Mr. A.J. Schoonen, ACHMEA Personenschade/Mr. G. Wassink, Interpolis Schade N.V)

Afschriften van onderstaande jurisprudentie kunnen onder verwijzing naar het volgnummer via de contactpersoon van de in het PIV deelnemende maatschappijen worden opgevraagd bij het PIV (zie colofon)

Aansprakelijkheid algemeen

37. Rb. Haarlem 28 juli 1998, rolnr. 96-1842.

Vordering op grond van art. 185 WWV 1994. Botsing tussen een op de hoofdrijbaan rijdend motorrijwiel en een wielrijder die zich oorspronkelijk - in de zelfde rijrichting - over het naast de hoofdrijbaan gelegen en daarvan door een grasberm van 1,2 meter gescheiden rijwielpad met een breedte van 2,80 meter voortbewoog. De wielrijder was op de hoofdrijbaan terechtgekomen bij een manoeuvre om hem over het rijwielpad uit tegengestelde richting tegemoetkomende wielrijders te ontwijken.

De rb. acht overmacht aannemelijk.

38. a) Rb. 's-Hertogenbosch 15 december 1995, rolnr. 93/1962 en

b). Hof 's-Hertogenbosch 19 november 1998, rolnr. C9600246/HE Vordering op grond van art. 185 WVV. Aanrijding tussen personenauto en een volwassen wielrijdster, die plotseling de rijbaan overstak.

Rb. en hof honoreren het door de verzekeraar ingenomen standpunt dat aan de wielrijdster niet meer dan 50% schadevergoeding toekomt.

39. Rb. Den Haag 23 december 1998, rolnr. 98/1141

Vordering op grond van art. 185 WVV. Autobus haalde 18-jarige fietser in. Terwijl de buschauffeur met die manoeuvre bezig was, kwam de fietser plotseling naar links.

De rb. acht overmacht aannemelijk.

40. Rb. Den Haag 23 december 1998, rolno's. 95/3342 en 95/4213.

Op provinciale weg ontstonden in 1993 binnen een tijdsbestek van enkele weken twee ernstige aanrijdingen, o.m. te wijten aan onvoldoende stroefheid van het wegdek.

In de zaak waar het hier om gaat reed een vrachtauto-combinatie op de provinciale weg en naderde een verkeerslicht dat zojuist op groen was gesprongen. De chauffeur verwachtte dat de stilstaande auto's voor hem wel zo snel zouden optrekken dat hij zijn weg normaal kon vervolgen. Toen dat vervolgens niet gebeurde, moest hij alsnog krachtig remmen. De combinatie raakte in een slip en kwam op de weghelft voor het tegemoetkomend verkeer in aanrijding met een personenauto met caravan. De bestuurder daarvan raakte gewond en twee van zijn kinderen kwamen om het leven.

De Staat spreekt de WAM-verzekeraar van de vrachtauto aan voor kosten van opruiming aan als gevolg van de aanrijding in de berm weggestroomde olie.

De WAM-verzekeraar eist in reconventie van de Staat de letselschade van de bestuurder van de personenauto/caravan.

De rb. wijst in reconventie de vordering voor 60% toe, waarbij zij 25% voor rekening van de vrachtauto laat wegens te hoge snelheid en 15% vanwege ondeugdelijke beremming.

De vordering in conventie wordt voor 40% toegewezen.

Regres door sociale verzekeraars

41. Hof Den Haag 20 januari 1998, rolnr. 96/0855 Regres op grond van de VOA.

Het hof beslist nog eens - in lijn met de heersende opvatting in de rechtspraak - dat op grond van de VOA de bruto door het verhalend lichaam gedane uitkeringen verhaald mogen worden, zij het slechts tot het netto civiel plafond c.q. de netto verhaalsruimte.

Regres door de werkgever (incl. buitengerechtelijke kosten)

42. Ktg. Amsterdam 8 december 1998, rolnr. 98-8160.

Vordering terzake van buitengerechtelijke kosten wordt afgewezen, omdat de gedaagde verzekeraar de aansprakelijkheid direct heeft erkend en zich bereid heeft verklaard de vordering volledig te voldoen.

De ktr. overweegt daarbij dat niet valt in te zien welke noodzaak er voor eiseres bestond om in een vroeg stadium een advocaat in te schakelen.

Dat gedaagde - terecht - kritische vragen heeft gesteld toen haar een brutovordering werd gepresenteerd leidt niet tot een ander oordeel.

43. Ktg. Rotterdam 29 december 1998, rolnr. 222123/98/HA- 1

De ktr. acht het redelijk dat de werkgever een deskundige heeft ingeschakeld voor het verhaal van het doorbetaalde loon op grond van een cessie. Er moest een akte van cessie opgemaakt worden, de schadeveroorzaker moest aansprakelijk gesteld worden en ook was er een juridische discussie nodig omtrent de hoogte van de vordering.

De ktr. hanteert als uitgangspunt dat 15% van de hoofdsom als redelijke kosten aangemerkt kunnen worden.

44. Ktg. Utrecht 27 januari 1999, rolno. 132937-CV-98-3647 Werkgever verhaalt het netto doorbetaalde loon voor een bedrag van fl.23.672,77 op grond van art. 6:107a BW. Tevens wordt een vergoeding van fl.922,00 gevorderd wegens buitengerechtigde kosten.

De ktr. acht het maken van kosten redelijk, omdat de hoogte van de vordering vastgesteld moest worden. Ook was juridische bijstand nodig voor incasso van de vordering. De vordering wordt toegewezen.

45. Ktg. Den Haag 29 april 1999, rolno. 92147/98-13460 De ktr. wijst de vordering van de werkgever wegens buitengerechtigde kosten af. De overweging hierbij is dat de verzekeraar van de veroorzaker de aansprakelijkheid erkend had voordat de deskundige was ingeschakeld. Tevens wist de werkgever dat de mogelijkheid voor regres van het doorbetaalde loon bestond. De kosten zijn dus niet in redelijkheid gemaakt en komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Schaderegeling bij whiplash

46. Rb. Almelo 25 februari 1998, rolno. 1996/640

Whiplash bij ten tijde van het ongeval in 1988 39-jarige boekbinder.

De rb. beantwoordt de vraag of het door eiser gestelde letsel en de gestelde medische beperkingen medisch zijn te duiden als gevolg van de aanrijding bevestigend, ook al blijkt niet uit de stukken dat betrokkene direct na het ongeval nekklachten had (hetgeen volgens de uit 1995 stammende richtlijnen als vereiste voor de diagnose 'whiplash' heeft te gelden).

De rb. verwerpt vervolgens het verweer van verzekeraar dat de beperkingen niet als ongevalsgevolg kunnen worden beschouwd, omdat zij -mede - kunnen zijn veroorzaakt door artrose van het costo-claviculair gewricht, althans door afwijkingen in de schouder.

47. Pres. Rb. Breda 24 december 1998, rolno. KG 98-638 Aanrijding tussen personenauto en wielrijdster waardoor deze van haar fiets viel en daarbij een kneuzing van het linker onderbeen opliep, als gevolg waarvan zij 14 dagen haar werk als 'zwarte' schoonmaakster niet kon uitoefenen. Zeven maanden na het ongeval - de zaak was toen nog niet afgewikkeld - viel zij uit met een scala van klachten, die deden denken aan whiplash.

De WAM-verzekeraar betwist dat er medisch causaal verband bestaat tussen de val van de fiets en de klachten, die als spanningshoofdpijn worden geduid.

In kort geding wijst de president niettemin het gevraagde voorschot van fl.25.000 volledig toe, waarbij hij zich onder meer baseert op berichtgeving door drie neurologen.

Schaderegeling bij geestelijk letsel

Rb. Leeuwarden 16 december 1998, rolno's. 96/488 en 97/351

Moeder was er 'oorgetuige' van dat haar 15-jarige gehandicapte dochter, toen deze met een invalidervoertuig (volgens de rb. geen motorrijtuig in de zin van art. 185 WVV) een weg overstak, werd aangereden door een motorrijtuig. De moeder was direct na het ongeval - waarbij haar dochter om het leven kwam - ter plaatse en heeft de gevolgen daarvan zelf waargenomen.

Moeder stelt door het gebeuren psychisch letsel te hebben opgelopen.

De rb. oordeelt dat de motorrijder niet alleen jegens de dochter, maar ook jegens de moeder onrechtmatig heeft gehandeld en oordeelt dat de moeder - die na het ongeval meer dan een jaar onder psychiatrische en psychotherapeutische behandeling is geweest - een schadevergoedingsaanspraak wegens schrikschade heeft.

De rb. gelast vervolgens een deskundigenbericht ter beantwoording van de vraag welk deel - niet vorderbare - affectieschade betreft en welk deel - wel vorderbare - schrikschade.

Rb. Alkmaar 17 december 1998, rolNr. 897-581

Als gevolg van een verkeersongeval waarbij een taxibusje was betrokken kwam een vijfjarig meisje om het leven. De moeder van het meisje bevond zich op het moment van het ongeval in de onmiddellijke omgeving en zag vrijwel direct haar dochttertje met een ernstig beschadigde schedel levenloos op het wegdek liggen. Zij heeft zich meer dan 2 jaar onder (gespreks)therapeutische behandeling dienen te stellen en vordert een vergoeding voor psychisch letsel, waaronder fl.100.000 voor smartengeld en daarnaast nog geringe bedragen voor medische en buitengerechtigde kosten.

De rb. wijst de vordering volledig af. Zij oordeelt dat er niet onrechtmatig is gehandeld jegens de moeder (6:163 BW) en spreekt verder als haar oordeel uit dat art. 6:108 BW de nabestaanden geen recht op vergoeding van schade door psychisch letsel toekent.

Schaderegeling bij overlijden

50. Rb. Den Haag 28 oktober 1998, rolNr. 97/3186

Door een postoperatieve trombose overleed een 28-jarige patiënte.

De verzekeraar van de arts/ziekenhuis zegt toe de schade ex art. 6:108 BW te vergoeden.

Ouders vorderen o.a. een vergoeding wegens immateriële schade.

De rb. wijst de vordering af, omdat er jegens de ouders geen onrechtmatige daad is gepleegd. Ook niet nu de ouders getuige waren van het overlijden van hun dochter.

De rb. verwerpt ook de stelling van de ouders dat de arts inbreuk heeft gemaakt op het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer (het recht op gezinsleven).

NB: hoger beroep is ingesteld

Aansprakelijkheid werkgever

51. Ktg. Gouda 26 november 1998, rolNr. 69431/1998/854 Laborante gleed uit op linoleumvloer waarop collega een beetje water had gemorst.

Werkgever is niet aansprakelijk. Overwegingen: linoleum is geen gebrekkige vloerbedekking en werkgever behoefde geen voorzieningen te treffen en instructies te geven in geval van morsen van water.

52. Ktg. Terneuzen 27 januari 1999, rolNr. VV98/25 Een monteur had van 1965 tot 1970 in een garage gewerkt en was in aanraking geweest met 'wit' asbeststof uit remtrommels. De werkgever had geen specifieke veiligheidsmaatregelen getroffen tegen de gevaren van asbest. In die jaren was het ook nog niet bekend dat wit asbest een gezondheidsrisico vormde. Dit inzicht kwam pas na 1980.

In het kader van een voorlopige voorziening overweegt de ktr. dat in een bodemprocedure de werkgever niet aansprakelijk geacht zal worden.

53. Ktg. Middelburg 1 februari 1999, rolNr. 96-2536 Een werknemer was blootgesteld aan asbestvezels. Betrokkene rookte vanaf zijn zeventiende jaar sigaretten. De werknemer is aan longkanker overleden.

Vastgesteld wordt dat de longkanker veroorzaakt is door zowel de blootstelling aan de asbestvezels als door de tabaksrook. Deskundigen schatten de blootstelling aan asbestvezels op 35 vezeljaren. Dit betekent dat de kans dat de longkanker bij de werknemer veroorzaakt is door de asbestvezels ligt op 26%. De werkgever is voor dit percentage aansprakelijk voor de schade van de nabestaanden, m.a.w.: er is sprake van 74% eigen schuld.

Verjaring

54. Ktg. Tilburg 26 november 1998, rolNr. 41722-CV-96/1221 Werkneemster was op 20 januari 1988 betrokken bij een arbeidsongeval.

Op 30 maart 1994 werd de werkgever aansprakelijk gesteld voor de gevolgen van dit ongeval.

Ktr. honoreert het beroep van de werkgever op verjaring.

Fiscale aspecten

Hof Amsterdam 20 januari 1999, rolNr. P98/407

Zelfstandig aannemer (voegbedrijf) raakte in 1993 bij een bedrijfsongeval gewond. Wegens volledige arbeidsongeschiktheid heeft de gelaedeerde zijn bedrijf in 1995 verkocht.

De verzekeraar van de veroorzaker betaalt voorschotten, waarna eind 1995 de schade definitief wordt geregeld middels een vaststellingsovereenkomst.

De inspecteur is van mening dat een deel van de voorschotten aangemerkt dient te worden als belaste winst uit onderneming.

Het hof verwerpt de stelling van de inspecteur, omdat de voorschotten betrekking hebben op de arbeidsvermogensschade en dus fiscaal gezien onbelast zijn.

Medische aansprakelijkheid

56. Rb. Amsterdam 3 februari 1999, rolNr. B 1.2192 Na bloedtransfusie bleek patiënt besmet met HIV. Uit de reguliere tests bleek n.l. dat het bloed niet besmet was. Pas na een bewerkelijke en ingewikkelde test (HIV-1 RNA) kwam dit resultaat naar voren. Praktisch gezien was het voor de bloedbank niet mogelijk laatstgenoemde test te gebruiken. Door gebruik van de reguliere werd gehandeld overeenkomstig de stand der wetenschappelijke en technische kennis.

De bloedbank is niet aansprakelijk.

Aansprakelijkheid bij sport en spel

57. Rb. Utrecht 10 februari 1999, rolNr. 3861/HA ZA 89-3930 Aansprakelijkheid van professionele doelvrediger die in de ogen van de deskundigen een zeer ernstige overtreding heeft begaan en wiens actie alleen gericht was op het raken van de enkel van de tegenstander. De scheidsrechter heeft de overtreding in het veld niet bestraft.

NB: Hoger beroep is ingesteld.

Buitengerechtelijke kosten

58. Ktg. Leeuwarden 12 februari 1999, rolNr. 54646/CV EXPL 98-3006 Naar het oordeel van de ktr. is het in beginsel redelijk voor de hoogte van de redelijke buitengerechtelijke kosten 15% van het uitgekeerde schadebedrag te nemen. Onder omstandigheden kan een hoger tarief redelijk zijn. In deze zaak (ongeval met dodelijke afloop) is daar geen sprake van.

Causaliteit/toekomstige schade

59. Rb. Breda 23 maart 1999, rolnr. 45328/HA ZA 07-119 In deze procedure komen diverse aspecten aan de orde:

- Bewijs van medische schade: de rb. stelt vast dat de veroorzaker een te hoge maatstaf aanlegt door te eisen dat alleen objectiveerbare afwijkingen als ongevalsgevolg aangemerkt kunnen worden;
- Verlies van arbeidsvermogen: door de veroorzaker was aangevoerd dat statistisch gezien vrouwen gemiddeld met 55 jaar ophouden met werken. Dit is voor de rb. onvoldoende om hiervan uit te gaan bij de berekening van het verlies aan arbeidsvermogen; en
- Voorbehoud stelselwijziging WAO wordt verworpen: gelaedeerde heeft gekozen voor een afwikkeling ineens; hierin zijn de goede en kwade kansen verdisconteerd.

Opzet (AVP)

60. Rb Den Haag 8 april 1999, rolnr. 98.4033 Een AVP-verzekerde sloeg iemand in het gezicht met letsel aan het gebit tot gevolg.

Dader is strafrechtelijk veroordeeld wegens mishandeling, zwaar lichamelijk letsel tot gevolg hebbend.

De rb. honoreert het beroep op de opzetclausule door de veroorzaker.

Bulletin 1999, 5 Uitvoering WAO-convenant bijna op de rails (Bewerkt door Mr. F.Th. Kremer, directeur PIV)

Inleiding

Op 27 november 1998 hebben het Verbond van Verzekeraars en het Landelijk Instituut Sociale Verzekeringen (Lisv) het Convenant Verhaalsrecht WAO ondertekend.

Aan de in dit Convenant opgenomen voorwaarde, dat 95% van de markt (zowel qua premievolume als aantal - relevante -maatschappijen) moet meedoen, is inmiddels voldaan, zodat het Convenant nu ook formeel rechtsgeldig is.

Zoals de afgelopen maanden ook reeds door het Verbond aan de markt werd gecommuniceerd, zijn er echter nog een paar losse eindjes, die vooralsnog hebben verhinderd dat er ook - althans op grote schaal - dossiers kunnen worden 'afgerekend'. Één en ander heeft met name betrekking op de drie volgende aspecten:

de juiste methodiek voor berekening van de vorderingen door de Uvi's;

de geschillenregeling; en

de afkoopformule

In dit artikel wordt de actuele stand van zaken hieromtrent gegeven, mede naar aanleiding van een overleg tussen het Verbond en het Lisv op 25 mei 1999.

Berekeningsmethode

Tot nu toe zijn er in de praktijk - althans voorzover bekend - vanuit een drietal Uvi's (GAK, SFB en Cadans) vorderingen ingediend. Met name de door het GAK gevolgde berekeningsmethodiek heeft bij de leden van de Adviesgroep Regres van het Verbond van Verzekeraars (waarvan ook schrijver dezes deel uitmaakt) kritiek opgeleverd. Door het GAK en Cadans worden vooral niet inzichtelijk

gemaakt het onderscheid tussen het zuivere WAO-deel en het AAW-deel van de vordering, nu er alleen wordt gesproken over de WAO-verhaalscomponent.

Wij hebben aan het Lisv een 'format' (zie kader) aangereikt op welke wijze volgens verzekeraars de vordering dient te worden ingediend, zodat deze dan ook eenvoudig is te controleren.

Op Verbond/Lisv-niveau bestaat overeenstemming inzake dit format, reden waarom het Lisv dit nader bij de Uvi's gaat uitdragen.

De vorderingen van het SFB voldoen - althans macro gezien - doorgaans aan de eisen van verzekeraars en zouden dus betaald kunnen worden, mits één en ander ook micro gezien klopt (bijv. ten aanzien van renteberekening).

Door deze berekeningsproblemen zal het in het Convenant inzake de wettelijke rente (art. 8) bepaalde dienen te worden aangepast. Hierover zal tussen het Verbond en het Lisv nog nader contact moeten plaatsvinden, waarvan het resultaat aan de markt zal worden uitgedragen

Geschillencommissie

In art. 11 van het Convenant is voorzien in de instelling van een Geschillencommissie, bestaande uit drie personen. De twee door de onderscheiden partijen te benoemen leden zijn inmiddels bekend, zodat deze thans doende zijn een derde lid aan te zoeken.

Tevens wordt gewerkt aan een reglement voor de werkwijze van de Geschillencommissie.

Nog nader zal worden afgesproken waar het secretariaat van de commissie zal worden gevestigd.

Het voorleggen van geschillen is in beginsel kosteloos, uiteraard uitgezonderd de (eventuele) eigen kosten van rechtshulp van partijen. Wèl zal worden getracht zoveel mogelijk op centraal niveau te bemiddelen bij eventuele geschillen, zodat de commissie geen dagtaak zal krijgen.

Afkoopformule

In de Toelichting bij het Convenant is bepaald dat de definitieve tekst van de afkoopformule door partijen zo spoedig mogelijk zal worden vastgesteld. Op dit moment zijn enkele 'techneuten', namens het Verbond en het Lisv, hiermee bezig en verwacht mag worden dat binnenkort een definitieve tekst naar de markt kan worden uitgedragen.

Zoals bekend, is de zogenaamde C-factor gesteld op 22,5%.

Met name de factoren L en R zullen nog nader dienen te worden ingevuld; evenals de 'WKA-index' ten behoeve van de indexering van het AAW-deel van de WAO-uitkering (zie art. 3, lid 3 van het Convenant).

Conclusie

Kortom, wij zijn er bijna uit, zodat hopelijk vóór eind 1999 - in ieder geval - de oude vorderingen volledig zullen zijn afgewikkeld.

Berekeningsmethodiek volgens Convenant

$T \times 76\% (= \text{kortings\%}) \times 70\% (= \text{uitkerings\%}) \times [(100\% + \text{OHT}) ((\text{WAO-dagloon}) - (\text{AAW-dagloon} + \text{VT}))]$

Verzekeraars moeten een overzicht krijgen van het WAO-dagloon, het AAW-dagloon en het uitkeringspercentage.

Praktijkvoorbeeld

Claim WAO-verhaal over periode januari 1998 t/m juni 1998:

129 dagen x 76% x 70% x ((101,7% (169,66-113,02)) = 3.953,17

129 dagen tijdsperiode

70% uitkeringspercentage

76% kortingspercentage

OHT 1,7%169,66 WAO-dagloon

113,02 AAW-dagloon + vakantietoeslag

Datum ongeval vóór 01-01-1998

t/m 1989 76% (WAO-AAW)

1990 t/m 1997 76% [110,93% (WAO-AAW)]

1998 76% [101,7 % (WAO-AAW)]1999 76% [102,2 % (WAO-AAW)]

Datum ongeval na 01-01-1998

76% [102,2 % x WAO]

Bulletin 1999, 5 Pocket over personenschade (Bewerkt door Mr. F.Th. Kremer, directeur PIV)

Het gebeurt ons regelmatig dat wij van iemand (bijv. een baas, een nieuwe collega, een echtgenote) de vraag krijgen of er een klein boekje bestaat, waarin veel staat over de vergoeding van personenschade. Hoewel dit een contradictie lijkt (omdat er immers zeer veel valt te zeggen over dit onderwerp), is het - de ons bekende - mr. R(ob) Ph. Elzas gelukt hiertoe een 'handzaam'(m.i. de Nederlandse vertaling van pocket) boekje(*1)te schrijven.

Het bijzondere aan dit boekje is dat het in beginsel bestemd lijkt voor de Belgische markt (omdat het is uitgegeven door een Belgische uitgever). Ook voor Nederlandse gebruikers is het m.i. een handig boekje om altijd bij de hand te hebben, temeer daar het een vrij compleet beeld geeft van de huidige Nederlandse situatie.

Het spreekt voor zich dat er - teneinde dit alles in 52 bladzijden (excl. bijlagen) op papier te krijgen op 'agenda'-formaat - concessies gedaan moesten worden aan het lettertype. Echter, het is nog steeds - en dus ook letterlijk - leesbaar.

Het boek bestaat uit 12 hoofdstukken, te weten:

Aansprakelijkheid

Artikel 185 Wegenverkeerswet

Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen (WAM)

Behandeling schade

Strafproces en civiel proces

Gerechtelijke en buitengerechtelijke kosten

Voertuigschade, andere zaakschade en wettelijke rente

Lichamelijke schade of Letselschade

Overlijdensschade

Regres of verhaal en medeschuld

Eigen schuld en voordeelstoerekening

Slotbeschouwing

De inhoud is rijk gelardeerd met verwijzingen naar - ook zeer recente - jurisprudentie.

Hoewel onze kennis steeds meer vanaf het scherm i.p.v. vanaf papier te lezen is, lijkt mij voor dit soort boekjes altijd plaats (wederom zowel letterlijk als figuurlijk).

Het zou goed zijn indien deze boekjes er ook zouden zijn over bijv. het Duitse, Engelse en Franse systeem van personenschadevergoeding, speciaal bestemd voor de Nederlandse markt (en in het Nederlands). Wellicht nog eens een taak voor het PIV, waarbij er natuurlijk al een voorzet is gegeven in de eind vorig jaar uitgekomen PIV-publicatie 'Verkeersaansprakelijkheid; vergoeding van personenschade in Europees perspectief'.

Bulletin 1999, 5 Uit de Nieuwsgroepen

Via helpfunctie site naar leidraad voor juridische auteurs

Het is nuttig dat eenheid wordt nagestreefd in het noteren van afkortingen, verwijzingen e.d..

Met name kan dat er in de toekomst toe leiden dat, als u bijv. verwijst naar een uitspraak, die verwijzing automatisch aanklikbaar wordt gemaakt waardoor de uitspraak zelf op het beeldscherm kan verschijnen.

Het PIV raadt u daarom aan te handelen volgens de Leidraad voor Juridische Auteurs (die bij Kluwer als standaard geldt. Door op de PIV-Infosite op de link hieronder te klikken wordt u doorgeleid naar de site van Kluwer, waar u de Leidraad kunt raadplegen.

Recent is dit advies toegevoegd. Internetters onder onze lezers kunnen ook direct de leidraad raadplegen, het adres is: <http://www.kluwer.nl/leidraad/>.

Visser, AXA Verzekeringen

Bulletin 1999, 5 Actualiteiten (Bewerkt door Mr. F.Th. Kremer, Directeur Stichting PIV)

Verkeersaansprakelijkheid; Vergoeding van personenschade in Europees perspectief , ISBN 90 268 3336 9

In het Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht (NT BR, 1999/6, p. 180/185) is een uitgebreide recensie opgenomen van de hand van mevrouw mr. E.F.D. Engelhard (Afd. Privaatrecht, Rijksuniversiteit Limburg) over de 1e PIV-publicatie. Mede gezien de positieve teneur daarvan beveel

ik deze recensie bij u aan, temeer omdat u hierdoor 'in a nutshell' informatie over de in het boek behandelde landen verkrijgt.

Naar een claimcultuur in Nederland? MvJ, januari 1999

Het inmiddels verschenen rapport van het Ministerie van Justitie heeft nogal wat publiciteit gegenereerd. Voor belangstellenden zijn bij het PIV nog enige exemplaren beschikbaar.

Tevens wijs ik u op een brief van de Minister van Justitie over dit onderwerp aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (KST 35956, ISSN 0921 - 7371).

Regres AWBZ

Zoals bekend kent de AWBZ met ingang van 1 juli 1999 een regresrecht. Op dit moment zijn nog onderhandelingen gaande tussen het Verbond van Verzekeraars en de Ziekenfondsraad over collectivering hiervan met betrekking tot de jaren 1999 en 2000. E.e.a. ziet er veelbelovend uit. Nader bericht volgt.

Raad van Advies

De heer mr. G. Wassink van N.V. Interpolis (lid Redactieraad) is per 16 juni 1999 benoemd tot lid van de Raad van Advies van het PIV.